

Настич Т.П.

здобувач,

Чернігівський державний інститут економіки і управління

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ВНЗ

В сучасній Україні актуальною постає проблема духовного та культурного занепаду суспільства. Культурний розвиток суспільства залежить значною мірою від ефективності мистецької освіти та обсягів її фінансування. Водночас, державна підтримка мистецької освіти відбувається переважно за залишковим принципом, а більшість мистецькоосвітніх осередків часто втрачають джерела фінансування взагалі. Якщо раніше фінансування діяльності здійснювалося переважно за рахунок державного бюджету, то сьогодні такі заклади повинні здебільшого орієнтуватися на самоокупність.

Важливою проблемою мистецькоосвітньої сфери є зниження престижу мистецької освіти та професії митця в суспільстві загалом. Якщо раніше навчати дитину музиці чи працювати вчителем мистецтва було ознакою приналежності до еліти, то сьогодні митці і, тим паче, вчителі та викладачі мистецьких ВНЗ належать переважно до бідних суспільних прошарків. Внаслідок чого відбулося значне зниження зацікавленості до мистецької освіти з боку пересічних громадян, і водночас з боку держави не було здійснено кардинальних заходів щодо популяризації мистецтва і мистецької освіти. Тому на сьогодні маємо різке скорочення кількості мистецькоосвітніх закладів, учнів та студентів, що в них навчаються.

В умовах ринкових відносин одна з головних проблем розвитку культурної сфери – забезпечення її фінансування – загострилася. Кошти, передбачені бюджетом на розвиток культури, не забезпечують її потреб, а можливості позабюджетного фінансування культурної сфери в Україні залишаються обмеженими. Сформована у 90-х роках нормативно-правова база фінансового забезпечення сфери культури потребує глибокого реформування. Законодавство має передбачити не лише традиційне бюджетне утримання базових культурних закладів, а й різні механізми підтримки культурних організацій усіх видів та форм власності: податкові пільги, надання конкурсних грантів, заохочення недержавних інвестицій.

За роки незалежності в Україні робилося чимало зусиль для формування нової правової бази для культурної сфери, яка б відповідала новим політичним, економічним, соціальним умовам, у яких нині розвивається культура. Однак через нескоординованість цих зусиль, через різне бачення цілей державної культурної політики різними політичними силами та різними групами в культурно-мистецькому середовищі України, чинне українське законодавство в галузі культури загалом залишилося різноманітним, неповним і позбавленим концептуальної цілісності. За останні роки в Україні прийнято досить багато законів стосовно культури. Значна частина їх відповідає реальним потребам і загальним європейським нормам. Однак проблема в тому, що закони ці або не діють взагалі, або погано виконуються. Якісне законодавство може відігравати важливу роль у створенні належних умов для розквіту культури. Попри велику кількість законів і інших законодавчих актів чинне українське законодавство в галузі культури можна оцінити як неоднорідне й недостатньо ефективне. Чимало аспектів щоденної діяльності закладів культури і мистецтва (особливо фінансові

аспекти) все ще регулюються старими нормативними документами, а недосконалість правової бази не дає можливості розвиватися мистецьким структурам.

«Основами законодавства про культуру в Україні» передбачено, що фінансування культури має становити щонайменше 8% ВВП. Цієї цифри з середини 1990-х років не вдалося досягти жодного разу обсяг державного фінансування культури коливається на рівні 0,44-0,77% ВВП, тому недостатність державної підтримки та відсутність джерел фінансування культури спричинили кризу. Міністерство культури має доволі незначні кошти, всі ресурси йдуть на фінансування за статтями (утримання державних установ культури та охорону культурної спадщини). Можна припустити, що розвиток культурної сфери здатний до стратегічного лідерства, який сприятиме розвитку, різноплановості та фінансовій стабільності мистецьких закладів і всіх форм культурної діяльності.

Основними проблемами вищої мистецької освіти сьогодні є: відсутність єдиної інформаційної бази щодо функціонування мистецьких вищих навчальних закладів; підпорядкованість мистецьких ВНЗ різним міністерствам, що призводить до різних схем управління; відсутність єдиних стандартів вищої освіти у сфері мистецтва; падіння якості підготовки фахівців мистецьких спеціальностей; зниження популярності професії митця в суспільстві; погане матеріально-технічне та інформаційне забезпечення мистецьких ВНЗ тощо.

Для української системи мистецької освіти нагальним є розробка та запровадження стандартів якості мистецької освіти на всіх її рівнях, та уніфікації структури освітньо-кваліфікаційних рівнів.

На сучасному етапі основними напрямками вирішення проблем підготовки учнів і фахівців мистецької освіти є: аналіз сучасного стану мистецької освіти в розрізі напрямків мистецтва, спеціальностей, територіального розташування, історичних, культурних, педагогічних особливостей функціонування тощо; виявлення основних проблем на рівні кожного окремого мистецького закладу, координація роботи мистецьких закладів, налагодження співпраці у виробленні єдиної політики функціонування мистецьких навчальних закладів в Україні; вироблення загальнодержавної політики щодо розвитку мистецької освіти в Україні, створення єдиних загальнодержавних стандартів якості мистецької освіти та нормативно-правової бази функціонування на всіх рівнях освітнього процесу, підняття престижності професії митця, підвищення рівня заробітної плати, соціального захисту у сфері мистецтва; розроблення ефективного механізму контролю якості освіти в навчальних закладах, у тому числі й мистецького профілю; диференціація джерел фінансування мистецьких освітніх закладів.

Оскільки мистецька освіта має значний вплив на формування культурного, суспільного, економічного потенціалу України, сьогодні необхідно змінювати підхід до організації мистецької освіти в державі, здійснювати постійний моніторинг цієї сфери, розробляти соціальні, економічні, політичні механізми підтримки та розвитку мистецької освіти.

Список використаних джерел:

1. Проблеми мистецької освіти: Типологічні критерії та науково-методична розробка / Інститут культурології Академії мистецтв України; Авт.кол.О.І.Безгін (кер.авт.колективу), Г.Є.Бернадська, І.С.Кочерян, О.І.Дацко, О.Ю.Успенська; – К.: СПД Голосуй, 2008. – С. 400